

Kotouttamislain uudistaminen, sisäasiainministeriön lausuntopyyntö

Kaupunginhallitus

21.06.2010

280

383/2010

Kotouttamislain uudistaminen, sisäasiainministeriön lausuntopyyntö

Erityisasiantuntija Leif Sand, leif.sand(at)vaasa.fi

Sisäasiainministeriö pyytää 27.5.2010 saapuneessa kirjeessään Vaasan kaupunkia antamaan lausunnon 24.6.2010 mennessä ministeriössä valmistellusta luonnoksesta kotouttamislain uudistamiseksi. Kirje sekä esityksen pääasiallinen sisältö liitteenä.

LIITE

Ehdotuksessa otetaan huomioon eduskunnan tekemät linjaukset, jotka se teki valtioneuvoston lokakuussa 2008 kotouttamislain toimeenpanosta antamaan selontekoon. Ministeriö muistuttaa kirjeessään, että turvapaikanhakijoiden vastaanottoa koskeva lakiesitys lähetetään lausuntokierrokselle myöhemmin kesäkuussa 2010.

Luonnos lakiuudistuksesta kotoutumisen edistämiseksi on luettavissa osoitteessa www.vaasa.fi/esityslistat ja pöytäkirjat.

Vaasan kaupungin lausunto**Maahanmuutto kaupungin näkökulmasta**

Vaasan kaupungissa asuu tänään noin 3000 ulkomaan kansalaista. Kaupungin väestöstä he muodostavat noin viisi prosenttia, ja kuusi prosenttia puhuu äidinkielenään muuta kuin suomea tai ruotsia. Vaasassa asuvat ulkomaan kansalaiset edustavat 60 kansallisuutta. Vaasassa puhutaan äidinkielenä 60 eri kieltä suomen ja ruotsin lisäksi. Maahanmuuttajien osuus suhteutettuna väkilukuun on Vaasassa neljänneksi korkein Suomen kaupungeista, Helsingin, Vantaan ja Espoon jälkeen. Vaasan kaupungin väkiluku kasvoi 2008-2009 noin 600:lla. Maahanmuuttajien osuus väkiluvun kasvusta oli noin 40 prosenttia.

Kiintiöpakolaisten vastaanotto alkoi Vaasassa vuonna 1990. Vaasan kaupunki korostaa, että pitkäjänteisyys ja jatkuvuus pakolaisten vastaanotossa on ollut tärkeä pohja kansainvälisyyden sekä myös työperäisen maahanmuuton vahvistamiselle kaupungissa.

Viime aikoina työperusteinen maahanmuutto on lisääntynyt koko maassa ja myös Vaasassa, millä on merkitystä kiristyvässä kilpailussa työvoimasta kaikilla työmarkkinasektoreilla koko maassa.

Maahanmuuttajat käyttävät kaikkia kaupungin palveluita. Maahanmuuton eriytyminen tarkoittaa, että maahanmuuttajien yksilölliset tarpeet korostuvat yhä selkeämmin.

Erilaiset oleskeluluvat ja niistä johtuvat erilaiset maahanmuuttajien oikeudet ovat myös kasvavana haasteena. Tämä on otettava huomioon palveluita järjestettäessä. Vaasa panostaa monikulttuurisuuden edistämiseen, mikä edesauttaa hyvien etnisten suhteiden ylläpitämistä.

Työperusteinen maahanmuutto

Työperusteisen maahanmuuton edistäminen on kansallisella ja paikallisella tasolla yksi maahanmuuttopolitiikan painopistealue. Vaasan kaupungin palveluksessa oli vuoden 2009 lopussa 5000 vakinaista ja 1400 määräaikaista työntekijää. Arvion mukaan vuoteen 2025 mennessä eläköityneitä olisi 2800. Toiminnan ja talouden turvaaminen edellyttää osaavaa työvoimaa, ja ulkomailta tapahtuva työvoiman rekrytoinnin onnistumisen merkitys kasvaa myös kunta-alalla. Eniten oletetaan maahanmuuttajien työllistyvän hoitoalalla sekä kiinteistö- ja siivouspalveluihin. Vaasan kaupunki on yhdessä naapurikuntien ja elinkeinoelämän kanssa toteuttanut hankkeita työperusteisen maahanmuuton edistämiseksi ja jatkaa valmistelua alueellisten rekrytointi- ja neuvontapisteiden perustamiseksi.

Humanitaarinen maahanmuutto

Suomi ottaa vastaan kiintiöpakolaisia YK:n pakolaisjärjestön UNCHR:n esityksestä vuosittain. Lisäksi Suomi voi myöntää turvapaikanhakijalle turvapaikan tai oleskeluluvan kansainvälisen suojelun perusteella tai muulla ulkomaalaislaissa mainitulla perusteella.

Vaasa on ottanut vastaan pakolaisia vuodesta 1990 lähtien. Tällä hetkellä Vaasa ottaa vastaan 70 pakolaista vuosittain. Lisäksi Vaasassa toimii 150-paikkainen vastaanotokeskus.

Kotouttamislain kokonaisuudistus

Vaasan kaupunki näkee kotouttamislain kokonaisuudistuksen tärkeänä ja tarpeellisena. Maahanmuuttajien kotouttaminen on kokonaisuutena arvioiden toteutunut hyvin eri puolilla Suomea, ja etnisiä suhteita voidaan yleisesti ottaen pitää maassamme hyvinä. Maahanmuuttajien kotoutumisessa sekä työllistymisessä on edelleen kuitenkin olemassa vaikeuksia ja esteitä, joihin tulee etsiä ratkaisuja. Vaasassakin maahanmuuttajien työttömyys on noin 2,5-kertainen kantaväestöön verrattuna. Vaasan kaupunki näkee kunnallisten palvelujen sekä myös eräiden valtiollisten palvelujen osalta tällä hetkellä erityisenä katvealueena ne maahanmuuttajat, joilla ei vielä ole kotipaikkaa kunnassa.

Luonnos hallituksen esitykseksi laajentaa kotouttamislain soveltamisalaa, korostaa alkuneuvonnan ja -kartoituksen merkitystä, sekä mahdollistaa myös suuremman joustavuuden lastenkennallisten korvausten osalta. Tämä tarjoaa suuremman mahdollisuuden kotoutumistoimenpiteiden yksilölliselle suunnittelulle ja toteutukselle. Esitykseen sisältyvä Osallisen Suomessa -kokeilu antaa mahdollisuuksia kehittää kotouttamiskoulutusta

ja etsiä parhaat käytänteet. Voimassa oleva laki rajaa konkreettiset kotouttamistoimet, mikä tarkoittaa oikeutta kotoutumissuunnitelmaan, henkilöihin, jotka ovat työttömiä työnhakijoita tai toimeentulotuen tarpeessa tai ovat alle 18-vuotiaita. Kotoutumissuunnitelma on maahanmuuttajan henkilökohtainen suunnitelma niistä toimenpiteistä, joita hän tarvitsee oppiakseen suomen tai ruotsin kielen, päästäkseen jatko-opintoihin, työllistyäkseen ja voidakseen ylipäättään selviytyä jokapäiväisistä arjen tilanteista.

Ehdotuksen mukaan maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumissuunnitelmaan, jos hänen alkukartoituksen perusteella tai muutoin katsotaan tarvitsevan suunnitelmaa kotoutumisen edistämiseksi. Oikeus kotoutumissuunnitelmaan on kuitenkin aina Suomessa asuvalla maahanmuuttajalla, joka on työtön ja rekisteröity työnhakijaksi tai joka saa toimeentulotukea. Vaasan kaupunki pitää lain soveltamisalan laajennusta tärkeänä.

Perustietoa suomalaisesta yhteiskunnasta annetaan lakiehdotuksen mukaan kaikille Suomeen muuttaville oleskelulupapäätöksen tiedoksiannon, oleskeluoikeuden rekisteröinnin, määräaikaisen oleskelukortin myöntämisen tai kotikunta- ja väestötietojen rekisteröinnin yhteydessä. Kukin lakia soveltava viranomainen vastaa osaltaan perustietoaineiston sisällön tuottamisesta. Aineiston tuottamisessa tulisi eri viranomaisten hyödyntää maahanmuuttajien kokemuksia.

Alkukartoitus, jossa selvitetään maahanmuuttajan koulutus- ja työhistoria, kielitaito, oppimisvalmiudet sekä muut työllistymiseen vaikuttavat seikat, on ensisijaisesti työ- ja elinkeinotoimiston tehtävä. Kunta voi avustaa alkukartoituksen toteuttamista erikseen sovittavalla tavalla.

Kunnille maksettavia laskennallisia korvauksia tulisi pakolaisten osalta porrastaa ja nostaa. Pakolaisten usein varsin vaikeat kokemukset asettavat kotouttamistoimenpiteille varsin suuret vaatimukset. Vaikka laskennallisia korvauksia on nostettu vuodelle 2010, ne laahasivat niin kauan jäljessä, että korjauksen tarvetta on edelleen selkeästi. Edelleen Vaasan kaupunki toteaa, että kotouttamislain laajentuminen ei kuitenkaan tarkoittaisi olennaista resurssin lisäystä valtion viranomaisille tai kunnille. Maahanmuutto ja pakolaisten vastaanotto on eriytynyt, ja keskittynyt Suomessa voimakkaasti joihinkin kaupunkeihin. Tämä tulisi huomioida valtiosuusjärjestelmässä nykyistä paremmin.

Lakiehdotukseen sisältyvä Osallisena Suomessa –kokeilu antaa kokeiluun hyväksytylle kunnalle mahdollisuuden kokeilla kotoutumiskoulutuksen uusia koulutuskokonaisuuksia, hankkia ja järjestää koulutus ja ohjata koulutus uudella tavalla. Kokeilun toimenpiteet suunnataan kolmelle ryhmälle, joilla kullakin on oma kotoutumispolkunsa:

1. työmarkkinoille suuntaavat ja työmarkkinoilla olevat maahanmuuttajat,
2. erityistä tukea tarvitsevat maahanmuuttajat,
3. maahanmuuttajalapset ja –nuoret

Vaasa on yhdessä K5-alueen kanssa mukana 2009-2010 kestävässä pilottiprojektissa, jonka Vaasan osiossa etnisten suhteiden kehittämisen ohella edistetään maahanmuuttajalasten ja –nuorten kotoutumispolkuja. Varhaiskasvatuksessa on pilotoitu valmistavaa esiopetusta, jotta maahanmuuttajalapsi voisi aloittaa koulunkäynnin lähikoulunsa yleisopetuksessa, ja toisen asteen koulutukseen ehdotetaan maahanmuuttajanuorille tarkoitetun valmistavan luokan perustamista, koska maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan opetukseen kaikki halukkaat eivät pääse puutteellisen kielitaidon vuoksi. Vaasan kaupunki ilmaisee edelleen kiinnostuksensa osallistua Osallisena Suomessa-kokeiluun.

Apulaiskaupunginjohtaja KS

Kaupunginhallitus päättää hyväksyä lausunnon kotouttamislain uudistamisesta.

Päätös Hyväksyttiin.